

December Januar 2022-23

5

ANTROPOSOFI

Antroposofisk Selskab Danmark

MODELLEN

Med for- og bagsidebilledet på årets sidste blad ønsker redaktionen ikke alene at minde om 100 - året for branden, der den 31. december 1922 lagde det første Goetheanum i ruiner, men også at gøre opmærksom på et andet stort og unikt kunstværk, som en ildsjæl gennem 26 år har skabt: en tro model af det første Goetheanum.

Ved Alex Schlittler, redaktionsmedlem for tidsskriftet Antroposofi, p.v.a. redaktionen. (Fotos AS)

Rudolf Feuerstack

Den 31. december 2022 er det 100 år siden, det første Goetheanum brændte fuldstændigt ned. På få timer blev dette unikke kunstværk Nytårsnat 1922/23 for altid ødelagt. Smerten for Rudolf Steiner, for hele den antroposofiske bevægelse, var ubeskrivelig stor. Gennem 10 år skabte mennesker fra 17 forskellige nationer dette enestående bygningsværk i Dornach i det neutrale Schweiz, medens 1. verdenskrig hærgede i store dele af Europa.

De fotos, tegninger, beskrivelser osv., som vi har af det første Goetheanum, formidler et glimrende helhedsindtryk af dette enestående bygningsværk. Selv små kunstneriske detaljer kan vi studere. Imidlertid er der intet, der tilnærmelsesvis formår at sætte kronen på de indtryk og oplevelser, vi allerede måtte have af det første Goetheanum, som den model, vi herved gerne vil omtale. Skaberen, ildsjælen, hedder Rudolf Feuerstack (født 1934).

Ved et tidligere model-besøg år tilbage oplevede vi modellen som værende så imponerende, at vi besluttede at aflægge

Rudolf Feuerstack et besøg. Det skete her i foråret 2022 på adressen Rütliweg 30 i et af de 3 oprindelige Eurytmihuse, der ligger ganske tæt ved Goetheanum, tegnet af Rudolf Steiner og Edith Maryon. Overordentlig venlig og imødekommende blev vi modtaget af fru og herr Feuerstack. Det var tydeligt at se, at de var spændte på at se og byde de nordiske gæster velkommen. Hvad der fulgte var halvanden times spændende samtale om gamle dage, fælles bekendte, her iblandt mange danske 'Bühnenhelfere' og selvfølgelig om modellen.

Allerede en antydning af beundring for, hvad vi mente var hans initiativ og livsværk, blev med en håndbevægelse beskedent afvist.

"De skal vide, at det slet ikke er mit værk, jeg havde nok aldrig selv fundet på det. Nej, det var jo "bestillingsarbejde"! Ser De, jeg havde jo været belyser på Goetheanum gennem 33 år, og i gamle dag var det sådan på Goetheanum, at man aldrig blev afskediget eller bedt om at gå. Nej, man fik en ny opgave, det gav plads til yngre kræfter. Så jeg blev bedt om at lave modellen."

Rudolf Feuerstack var tøvende og noget betænkelig. Han kunne jo straks gennemskue opgavens omfang, f.eks. i forhold til de tekniske udfordringer, tidsforbruget og økonomien. "Jeg måtte betinge mig nogen betænkningstid" og tilføjer: "Som belyser kender man jo bedst til metal og elektricitet, ikke til træ og slet ikke til det plastiske."

Han foretog diverse forstudier og indledende forsøg, bl.a. med kork, som var let at arbejde med og havde en lignende overfladestruktur som det beton, som siden skulle bruges til soklen. Efter en rum tid sagde han ja til opgaven. Det var i efteråret 1994.

Opgaven var klar og vel beskrevet: En tro kopi af det første Goetheanum i størrelsesforholdet 1:20. Modellen skulle (hvor teknisk muligt) opføres udelukkende i de originale materialer, som det første Goetheanum også var opført i og fremstå muligt detaljetro. "Det må man lige forstå sig", bemærker Feuerstack: "Ind- og udvendige døre, talerstol, vinduer, orgel, ind- og udvendige trapper, gulve og den krævende kuppelkonstruktion og søjlerne i forskellige træsorter svarende til deres respektive planeter, - alt detaljetro og i de rigtige størrelsesforhold og farvenuancer. Og sådan skal det også være, for en model er jo formindsket virkelighed." Og han tilføjer: "Og vi var forudseende: alle modellens komponenter kan passere en almindelig dør på 80 cm!"

Modellen er placeret i øjenhøjde, den er så at sige svævende. Uanset hvor man står, får besøgeren set ude fra et tilnærmelsesvist realitetstro syn af bygningen. Modellens højde bevirker, at man nedefra kan træde ind i den og stående beundre og opleve dens indre skønhed, målløs, omtrent som besøgeren af det første Goetheanum må have været.

Adspurgt omkring selve arbejdsprocessen og det praktiske tilføjer han:

"Ser De, igennem et 26-årigt arbejde med en bestemt opgave oplever man naturligvis lidt af hvert, både medgang og modgang. Jeg var ikke helt alene jeg havde hjælpere, en snedker, også en plastikker, jeg altid kunne trække på. Og som mange-årig belyser havde jeg jo kendskab og kontakt til mange store og små virksomheder, både i nærheden og i Basel. Mange interesserede sig for projektet, og jeg fik en del råd og vejledning til de mange krævende specialopgaver". Men Feuerstack havde også andre hjælpere, de kom "oppe fra", siger han med udpræget taknemlighed. Jo længere projektet skred frem, desto mere

var de til stede. "Jeg kunne opleve, at de førte min hånd, det var vigtigt, at de fik lov til at virke. Jeg kunne ligefrem kaste mig over opgaver, jeg vidste, jeg ikke kunne klare. De lykkedes alligevel!"

Hvad med en af modellens mest krævende og centrale opgaver, kuppelmalerierne, ville vi vide? Hvem kunne udføre dem? Feuerstack tænker tilbage: "De skal vide, den hjælp, jeg fik oppe fra, begrænsede sig ikke blot til det tekniske. En dag kom et ægtepar forbi og spurgte spontant til kuppelmalerierne (vi kalder dem herr og fru Gerber). Fru Gerber kendte en dame, som hed Friederike, som boede i en lille landsby i Jurabjergene. Hende ville hun godt spørge, hvis jeg ellers var indforstået. Det var jeg naturligvis. Næste dag bankede en dame ved navn Friederike på døren og spurgte til kuppelmalerier. Lidt forvirret spurgte jeg hende, om hun da allerede havde talt med fru Gerber. Nej, det havde hun ikke, svarede hun ligeså overrasket!" Diverse aftaler blev truffet, og noget senere kørte en vognmand kuplerne ud til hendes bopæl i Jurabjergene...

En dag kom der besøg fra folkene fra Goetheanums kunstarkiv. Med rette bemærkede de, at "Menneskehedsrepræsentanten" manglede i den lille kuppelsal i modellen. Det var jo her, den en dag skulle stå.

De kom tilbage nogle dage senere med det originale 5. modeludkast i gips, ovenikøbet i det rigtige størrelsesforhold. Modellen skulle blot koloreres og placeres det rette sted. "Faktisk fik vi den blot til låns..., men retur får de den aldrig igen", tilføjer Feuerstack.

Vinduerne var en større udfordring, især det grønne glas var nærmest ikke til at opdrive. En dag kom Feuerstacks arbejdsgiver, altså Vorstand, forbi. De mente for alvor, at man kunne lave "snydevinduer" ved hjælp af fotos, dvs. af såkaldte dia-positive! "Det ville jeg aldrig nogensinde kunne gå med til, det er jo ligesom at udøve vold!" fortæller Feuerstack lige så oprørt, som han sikkert var den gang. Det varede i øvrigt ikke mange dage, førend han fik tilbudt nogle stykker grønt glas. Med fremskaffelsen af den sjældne hvidbøg til en af

søjlerne gik det på lignende vis.

Og Feuerstack igen til den praktiske udførelse af modellen: *"Den største udfordring var, at vi jo ingen erfaringsgrundlag havde i forhold til de uendeligt mange arbejdsprocesser, alt var nyt land, tænk blot på, at stort set alt er udført ved håndarbejde. Tænk på de mange detaljer!"*

Modellens vej fra fødsel til dens endelige destination

Fru Feuerstack var i længere tid bestyrerinde i "Haus Friedwart". Det var her i et større kælderrum, at modellen først så dagens lys. *"Men alt har en ende",* sagde Feuerstack, *"i 1999 blev min hustru pensioneret, og vi samt modellen måtte sige farvel til Haus Friedwart."* Jagten på et nyt sted at bo for Feuerstacks og værested for modellen var begyndt og endte 2 år senere. En 3-værelseslejlighed med tilhørende lade til modellen blev lejet i Metzerlen, en lille landsby ca. 10 km fra Dornach. Efter en gennemgribende istandsættelse af lade kunne arbejdet fortsætte. I et stykke tid i hvert fald. I anledning af Rudolf Steiners 150-års fødselsdag (2011) meddelte Vorstand 2010, at de ønskede, at modellen skulle opstilles i Goetheanum. Det skete i august/september 2010, ikke just til stor glæde og fornøjelse for Feuerstack, som helst ville have færdiggjort modellen i Metzerlen. Modellen kom til at stå i atelieret ved siden af *"Gruppenraum"*. Den (formentlig) sidste rejse førte modellen sidst i 2020 til den

såkaldte sydsal i "Schreinerei". Her er der med stor omhu indrettet et flot udstillingslokale, hvor modellen kommer helt til sin ret. (Tjek åbningstider og tag en skilling med, entréen koster et symbolsk beløb).

Og et sidste spørgsmål fra os: *"Er modellen nu færdig?"* Feuerstack svarer velovervejnet: *"Modellen bliver aldrig helt færdig, men der skal ikke pilles mere ved den. Den er ikke en videnskabsmodel, stemningen skal passe, og det gør den, oplevelsen er det vigtigste, og at atmosfæren stemmer."*

Feuerstack og hans model har i tilblivelsestiden for det meste boet under samme tag. Med modellens flytning til Schreinerei er de nu adskilt... Men kun ca. 60 meter. Fra sit eurytmihus kan mesteren uhindret kigge over til sydsalens indgangsdør bag hvilken modellen står! Så det skal nok gå. (Og uden tvivl glæder det ham at se de mange besøgende, der ønsker at se den.)

"Men alt har en ende", bemærkede Feuerstack på et tidspunkt tidligere. Og det har vores besøg også. Vi har indtryk af, at Feuerstacks har glædet sig over vores besøg og over vores interesse, vi blev da opfordret til at komme igen, når vi havde et ærinde i Dornach. Som det siges, var glæden ganske vist på vores side. Vi blev beriget af et nyt menneskemøde med to ældre, hjertelige og åndsfriske mennesker, og vi har fået indblik i den opgave, Feuerstack omtaler som *"opgaven, der har fyldt et kvart århundrede af mit liv."*

